

IV U 298/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2020 roku

Sąd Rejonowy w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący Sędzia Andrzej Kurzych

Protokolant starszy sekretarz sądowy Anna Czerniawska

po rozpoznaniu w dniu 7 października 2020 roku w Toruniu

sprawy **S. R.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o zasiłek chorobowy

na skutek odwołania od decyzji z dnia 29 maja 2020 r., nr (...) - (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu S. R. prawo do zasiłku chorobowego za okres od 18 lutego 2020 r. do 15 marca 2020 r. oraz ustala, że nie jest on zobowiązany do zwrotu zasiłku chorobowego za okres od 18 lutego 2020 r. do 29 lutego 2020 r. w kwocie 1.332,12 zł wraz z odsetkami,

II. oddala odwołanie w pozostałym zakresie.

IV U 298/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 maja 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił ubezpieczonemu S. R. prawa do zasiłku chorobowego od 18 lutego 2020 r. do 16 marca 2020 r. oraz zobowiązał go do zwrotu pobranego zasiłku chorobowego z funduszu chorobowego za okres od dnia 18 lutego 2020 r. do 29 lutego 2020 r. w kwocie 1 332,12 zł wraz z odsetkami.

W uzasadnieniu wskazano, że ubezpieczony, po ustaniu zatrudnienia w dniu 29 lutego 2020 r., zawarł umowę zlecenia w trakcie niezdolności do pracy, orzeczonej od 18 lutego 2020 r. do 16 marca 2020 r. W związku z tym uznano, że ubezpieczony nie ma prawa do zasiłku chorobowego za ten okres na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 870; dalej jako ustawa zasiłkowa). Organ rentowy wskazał, że w związku z tym, iż ubezpieczony nie ma prawa do zasiłku chorobowego za wskazany okres, wypłacony mu zasiłek chorobowy od 18 lutego 2020 r. do 29 lutego 2020 r. w kwocie 1 332,12 zł jest świadczeniem nienależnie pobranym i podlega zwrotowi.

W odwołaniu ubezpieczony wniósł o przyznanie mu prawa do zasiłku chorobowego za okres od 18 lutego do 16 marca 2020 r. Podniósł, że zaskarżona decyzja ZUS została wydana na podstawie wadliwego stanu faktycznego oraz jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Zaprzeczył, aby wykonywał pracę w dniu 16 marca 2020 r. Pracę zaczął świadczyć od następnego dnia, tj. 17 marca 2020 r., kiedy odbyła się pierwsza wirtualna, międzynarodowa Rada Konsultacyjna festiwalu B. S.. Zaznaczył, że niezrozumiałe jest dla niego dlaczego decyzja dotyczy także okresu od

18 lutego do 29 lutego 2020 r., kiedy bezspornie pracy nie świadczył. Wskazał, że nałożenie się okresu zwolnienia lekarskiego i umowy zlecenia było zwykłą omyłką.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania i podtrzymał dotychczas zajmowane stanowisko w sprawie.

Sąd ustalił, co następuje:

S. R. był zatrudniony w (...) sp. z o.o. w T. od 1 sierpnia 2018 r. do 29 lutego 2020 r.

Ubezpieczony pobierał zasiłek chorobowy od 26 grudnia 2019 r. do 29 lutego 2020 r. Za okres od 18 do 29 lutego 2020 r. pobrał zasiłek chorobowy w kwocie 1 332,12 zł. Ubezpieczony pozostawał niezdolny do pracy do 16 marca 2020 r. Ostatnie zwolnienie lekarskie obejmowało okres od 18 lutego do 16 marca 2020 r.

(dowody:

- zaświadczenia płatnika składek – k. 1-7 akt zasiłkowych,
- przesłuchanie ubezpieczonego – protokół elektroniczny z 7.10.2020 r., k. 31-32)

W dniu 16 marca 2020 r. S. R. zawarł umowę zlecenia z (...) Agendą Kulturalną z siedzibą w T. (dalej jako (...)). Zawarcie tej umowy było poprzedzone rozmową telefoniczną z K. K. – Prezesem Zarządu (...), który był znajomym ubezpieczonego z dawniejszych lat. W czasie tej rozmowy ustalono warunki umowy i zakres zadań ubezpieczonego. Umowa została podpisana w dniu 16 marca 2020 r. w siedzibie (...).

Na podstawie umowy zlecenia ubezpieczony zobowiązał się do wykonania w okresie od 16 marca 2020 r. do 11 kwietnia 2020 r. czynności polegających na przygotowaniu materiałów na spotkanie Rady Konsultacyjnej B. F. oraz przygotowaniu i przeprowadzeniu wideokonferencji podczas tego spotkania, w tym zapewnieniu oprogramowania do przeprowadzenia co najmniej 4 wideokonferencji z udziałem 8 samodzielnych użytkowników z co najmniej 4 państw oraz zapewnieniu obsługi technicznej podczas wideokonferencji, a także na przygotowaniu listy potencjalnych partnerów biznesowych z krajów ustalonych przez Radę lub ich polskich delegatur. Za wykonanie zlecenia ubezpieczony miał otrzymać wynagrodzenie w kwocie 4 000 zł brutto.

Pierwsza wideokonferencja odbyła się w dniu 17 marca 2020 r. Ubezpieczony stawił się w siedzibie (...) o 8:00, zaś konferencja odbyła się o 10:00. Uczestniczyło w niej kilkanaście osób z zagranicy. Ubezpieczony obsługiwał konferencję samodzielnie. Poprzedzona ona była próbnym uruchomieniem. Konieczne było także skonfigurowanie sprzętu (komputer i telewizor) i aktualizacja oprogramowania. Próbnym uczestnikiem była zaprzyjaźniona osoba z Portugalii.

(dowody:

- umowa zlecenia – k. 23-23v akt
- przesłuchanie ubezpieczonego – protokół elektroniczny z 7.10.2020 r., k. 31-32)

W dniu 20 marca 2020 r. ubezpieczony przedłożył organowi rentowemu oświadczenie na druku Z-10, z którego wynikało, że po ustaniu zatrudnienia nie podjął działalności zarobkowej.

Od 16 marca 2020 r. do 11 kwietnia 2020 r. S. R. został zgłoszony do ubezpieczeń, w tym do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego jako osoba wykonująca umowę zlecenia na rzecz (...).

Decyzją z dnia 29 maja 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił ubezpieczonemu prawa do zasiłku chorobowego od 18 lutego 2020 r. do 16 marca 2020 r. oraz zobowiązał go do zwrotu pobranego zasiłku

chorobowego z funduszu chorobowego od dnia 18 lutego 2020 r. do 29 lutego 2020 r. w kwocie 1 332,12 zł wraz z odsetkami od dnia doręczenia decyzji.

(dowody:

- oświadczenie z 20 marca 2020 r. – akta zasiłkowe,
- decyzja z 29 maja 2020 r. – k. 11-12v akt zasiłkowych)

Sąd zważył, co następuje:

Przedstawiony stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zgromadzone w aktach sprawy dokumenty urzędowe i prywatne oraz przesłuchanie ubezpieczonego.

Sąd uznał za wiarygodne dokumenty urzędowe i prywatne zebrane w sprawie, nie zostały bowiem podważone domniemania ich autentyczności, ani zgodności z prawdą dokumentów urzędowych, wynikające z przepisów art. 244 i art. 245 k.p.c. Sąd uznał również za wiarygodne zeznania ubezpieczonego.

W zakresie twierdzeń ubezpieczonego sporne były okoliczności wykonywania przez niego pracy z tytułu umowy zlecenia zawartej w dniu 16 marca 2020 r. Z przesłuchania przesłuchaniu ubezpieczonego wynikało, że wykonywanie pracy w ramach umowy zlecenia rozpoczął w dniu 17 marca 2020 r., a dzień wcześniej jedynie podpisał umowę. Tego dnia ubezpieczony zaczął pracę o godzinie 8:00, podczas gdy pierwsza obsługiwana przez niego wideokonferencja miała zacząć się o godzinie 10:00. W ramach przygotowania do konferencji konieczne było podłączenie urządzeń (komputer i telewizor), instalacja oprogramowania oraz wykonanie próbnego połączenia. Ubezpieczony zeznał, że był w stanie czynności te wykonać w dniu konferencji, tj. 17 marca 2020 r. Brak było podstaw, aby tym zeznaniom odmówić wiarygodności. Przedsięwzięte w dniu 17 marca 2020 r. czynności nie były zbyt skomplikowane. Konfiguracja sprzętu sprowadzała do podłączenia komputera do telewizora, zaś aktualizacja oprogramowania jest zadaniem o niewielkim stopniu trudności. Próbnego połączenie również nie zajmuje zbyt wiele czasu. Brak było zatem wskazań co do tego, iż już w dniu 16 marca 2020 r., a więc jeszcze w czasie zwolnienia lekarskiego, ubezpieczony podjął działania, które, zgodnie z treścią umowy zlecenia, należały do jego obowiązków.

W niniejszej sprawie spór dotyczył prawa do zasiłku chorobowego za okres od 18 lutego do 16 marca 2020 r. Okres od 18 do 29 lutego 2020 r. przypadał w czasie istnienia stosunku pracy, zaś w okresie od 1 marca do 15 marca 2020 r. ubezpieczony bezspornie nie dysponował żadnym tytułem ubezpieczenia chorobowego. Gdy chodzi o dzień 16 marca 2020 r., to od tej daty ubezpieczony posiadał tytuł ubezpieczenia chorobowego w postaci umowy zlecenia, którą zaczął faktycznie wykonywać od dnia następnego, czyli 17 marca 2020 r.

Zgodnie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej, zasiłek chorobowy z tytułu niezdolności do pracy powstałej w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, jak i z tytułu niezdolności do pracy powstałej po ustaniu tytułu ubezpieczenia nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy kontynuuje działalność zarobkową lub podjęła działalność zarobkową stanowiącą tytuł do objęcia obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym albo zapewniającą prawo do świadczeń za okres niezdolności do pracy z powodu choroby. Natomiast jak wynika z art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej, ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

Jak wskazano w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2013 r., I UK 19/13, przepisy art. 13 i art. 17 ustawy zasiłkowej odnoszą się do innego kręgu osób. Regulują one inne stany faktyczne, gdyż art. 17 odnosi się do ubezpieczonego, który w okresie orzeczonej niezdolności do pracy wykonuje pracę zarobkową lub wykorzystuje zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia, a zatem - zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy zasiłkowej do osoby objętej ubezpieczeniem społecznym w razie choroby i macierzyństwa określonym w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 266 zm.; dalej jako ustawa

systemowa). Przepis ten nie odnosi się do zasiłku chorobowego wypłacanego po ustaniu ubezpieczenia chorobowego. Natomiast art. 13 ustawy zasiłkowej dotyczy osoby, która nie jest już ubezpieczonym, tj. osobą objętą ubezpieczeniem społecznym w razie choroby i macierzyństwa w związku z działalnością dotychczas stanowiącą tytuł do objęcia tym ubezpieczeniem, lecz jedynie osobą, która w przypadku niewystąpienia negatywnych przesłanek wymienionych w tym przepisie jest nadal objęta ochroną ubezpieczeniową wynikającą z wcześniejszego podlegania ubezpieczeniu chorobowemu (art. 6 i art. 7 ustawy zasiłkowej).

Należy podkreślić, że art. 13 ustawy zasiłkowej nie stanowi o pozbawieniu prawa do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia od pracy (co zostało przewidziane w art. 17). Zasiłek chorobowy po ustaniu określonego tytułu ubezpieczenia chorobowego nie przysługuje tylko za te okresy orzeczonej niezdolności do pracy, w których została podjęta lub jest faktycznie kontynuowana działalność zarobkowa stanowiąca kolejny lub nowy tytuł podlegania ubezpieczeniu chorobowemu, co nie dotyczy innych okresów zasiłkowych, w których taka działalność nie była wykonywana (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2018 r., III UZP 5/18, Legalis nr 1829341). Ten punkt widzenia potwierdza spostrzeżenie, iż art. 13 ustawy zasiłkowej nie stanowi, iż w razie ziszczenia się wskazanych tam okoliczności osoba zainteresowana zostaje pozbawiona prawa do zasiłku za „cały okres niezdolności do pracy”, względnie za „cały okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2018 r., III UZP 7/18, Legalis nr 1847279).

W związku z tym, w niniejszej sprawie począwszy od dnia 16 marca 2020 r. zastosowanie miał art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zasiłkowej. Organ rentowy nie miał zatem podstaw do pozbawienia ubezpieczonego prawa do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia – możliwe było jedynie pozbawienia prawa do zasiłku od dnia rozpoczęcia wykonywania umowy zlecenia, ale nie za okres poprzedzający ten dzień.

Poza sporem bowiem było, że od dnia 16 marca 2020 r. ubezpieczony podlegał ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu umowy zlecenia. Oznacza to, że od tego dnia posiadał tytuł ubezpieczenia chorobowego, który został przez niego „zrealizowany” poprzez dokonanie stosownego zgłoszenia. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia (zleceniobiorcy). W myśl art. 11 ust. 2 ustawy systemowej zleceniobiorcy podlegają ubezpieczeniu chorobowemu na wniosek, a więc dobrowolnie. Stosowanie zaś do art. 13 pkt 2 ustawy systemowej zleceniobiorcy podlegają ubezpieczeniom od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia tej umowy. Umowa zlecenia z dnia 16 marca 2020 r. wprost stanowiła, że będzie ona wykonywana od dnia 16 marca 2020 r. do 11 kwietnia 2020 r., a zatem niewątpliwie stanowiła od dnia 16 marca 2020 r. tytuł ubezpieczenia chorobowego. Nie zmieniały tego w żaden sposób twierdzenia ubezpieczonego, że pierwszą wideokonferencję przeprowadził on 17 marca 2020 r., skoro wykonywanie umowy, zgodnie z jej dosłownym brzmieniem, zaczęło się dzień wcześniej.

W tym stanie rzeczy, ubezpieczonemu przysługiwało prawo do zasiłku chorobowego od 18 lutego do 15 marca 2020 r., co determinowało zmianę na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie ubezpieczonemu prawa do zasiłku chorobowego za ten okres oraz zwolnienie ubezpieczonego z obowiązku zwrotu świadczeń wypłaconych za okres od 18 do 29 lutego 2020 r., o czym orzeczono w punkcie I sentencji wyroku.

Dla jasności wskazać jeszcze należy, że jak wynika z art. 84 ust. 1 ustawy systemowej, osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11. Za nienależnie pobrane świadczenie uważa się m.in. świadczenie wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczone o braku prawa do ich pobierania (art. 84 ust. 2 pkt 1).

Z uwagi na to, że zaskarżoną decyzję zmieniono i przyznano ubezpieczonemu prawo do zasiłku chorobowego za okres od 18 lutego do 15 marca 2020 r., to zasiłek chorobowy wypłacony od 18 lutego 2020 r. do 29 lutego 2020 r. nie był świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 84 ust. 1 ustawy systemowej.

Odwołanie podlegało natomiast oddaleniu w zakresie prawa do zasiłku chorobowego za 16 marca 2020 r. W zakresie tej daty przedmiotem postępowania w niniejszej sprawie było prawo do zasiłku chorobowego za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego. Należy zwrócić uwagę na to, że wniosek ubezpieczonego z 20 marca 2020 r. został złożony na druku Z-10, a zatem dotyczył zasiłku chorobowego po ustaniu zatrudnienia (załącznik nr 4 Rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2015 r. w sprawie zakresu informacji o okolicznościach mających wpływ na prawo do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa lub ich wysokość oraz dokumentów niezbędnych do przyznania i wypłaty zasiłków, Dz. U. z 2020 r., poz. 870). Nie odnosił się on więc do ustalenia prawa do zasiłku chorobowego na podstawie nowego tytułu ubezpieczenia, co wprost wynikało z treści wniosku.

Sąd nie był zatem uprawniony do badania tej kwestii. „Istotę sprawy” stanowi wniosek ubezpieczonego, z którym powinna korespondować władcza wypowiedź organu rentowego, ujęta w sentencji zaskarżonej decyzji (wyrok Sądu Najwyższego z 28 czerwca 2016 r., I UZ 11/16). Sąd ubezpieczeń społecznych nie może zatem orzekać w przedmiocie, który nie wynikał z wniosku ubezpieczonego, choćby sentencja późniejszej decyzji przybiera formułę uniwersalną. Należy też zaznaczyć, że uzasadnienie decyzji, a także jej podstawa materialnoprawna jasno wskazywały na to, że organ rentowy w zakresie uprawnień zasiłkowych dotyczących 16 marca 2020 r. rozstrzygał w przedmiocie prawa do zasiłku chorobowego po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, a nie przedmiocie prawa do zasiłku chorobowego wywodzonego z nowego tytułu ubezpieczenia chorobowego.

Niezależnie od tych uwag, zauważyć należy, że prawo do zasiłku chorobowego za dzień 16 marca 2020 r. jawiło się jako problematyczne skoro niezdolność do pracy powstała przed tym dniem, a przecież zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy zasiłkowej zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego. Wprawdzie niezdolność do pracy obejmująca okres od 18 lutego do 16 marca 2020 r. powstała w czasie istnienia stosunku pracy, ale bezpośrednio przed 16 marca 2020 r. ubezpieczony nie dysponował żadnym tytułem. Zagadnienie to wymagałoby dalszych analiz, które jednak, wobec treści wniosku ubezpieczonego, Sąd uznaje za zbędne.

W celu usunięcia wszelkich wątpliwości wskazać jeszcze należy, że brak było podstaw do zastosowania w niniejszej sprawie art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej poprzez naruszenie warunków zwolnienia lekarskiego w dniu 16 marca 2020 r., a więc w czasie obowiązywania umowy zlecenia. Problem ten mógłby okazać się relevantny, jeżeli przyjąć, że dyspozycja tego przepisu mogłoby w realiach niniejszej sprawy oddziaływać na uprawnienia zasiłkowe za okres przypadający przed 16 marca 2020 r. Teza ta wstępnie jawi się jako kontrowersyjna i z tego względu wymagająca dalszych pogłębionych rozważań, lecz Sąd uznaje je za niepotrzebne dla rozstrzygnięcia sprawy, skoro ubezpieczony do faktycznego wykonywania umowy zlecenia przystąpił, jak już wskazano, w dniu 17 marca 2020 r. Sama zaś czynność podpisania umowy, która miała miejsce w dniu poprzedzającym, nie mogła być traktowana jako wykonywanie pracy zarobkowej (nie jest to równoznaczne z wykonywaniem umowy zlecenia w rozumieniu art. 13 pkt 2 ustawy systemowej) w rozumieniu art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Sąd postrzega ją jedynie jako wyraz dbałości o własne interesy (zob. wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2018 r., III UK 166/17).

Dlatego też w zakresie ustalenia prawa do zasiłku chorobowego za dzień 16 marca 2020 r. odwołanie należało oddalić na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. (punkt II sentencji wyroku).